

SĄD NAJWYŻSZY

Rzeczypospolitej Polskiej

Sąd Najwyższy

Warszawa, dnia 26 kwietnia 2019 r.

Biuro Studiów i Analiz

BSA II – 021 – 112/19

Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw

I. Uwagi ogólne

Przedłożony do zaopiniowania projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw jest w swej zasadniczej treści zbieżny z projektem z dnia 25 stycznia 2019 r., do którego Sąd Najwyższy przedstawił uwagi w opinii o sygn. BSA – 021 – 40/19.

W zw. z powyższym w dużej części zachowują aktualność uprzednio zgłoszone uwagi. Tytułem przypomnienia wskazać należy, że Projektodawca zakłada znaczne zwiększenie stopnia punitowności Kodeksu karnego w odniesieniu do obecnego stanu prawnego. Planowane przekształcenia normatywne dotyczą trzech płaszczyzn, tj. zmian w zakresie surowości sankcji karnych i konstrukcji poszczególnych typów czynów zabronionych, zmian w zakresie instytucji nadzwyczajnego zaostrzenia kary oraz zmian w ogólnych dyrektywach wymiaru kary ukierunkowanych w stronę wyboru bardziej surowej represji karnej. Ponadto nowelizacja ma na celu usunięcie powszechnie dostrzeganych na gruncie obowiązujących przepisów kodeksu trudności w racjonalnym i efektywnym stosowaniu instrumentów prawa karnego oraz zmiany w obrębie tych instytucji, które dotknięte są wadami merytorycznymi, bądź które uniemożliwiają osiągnięcie pożądaných i oczekiwanych rezultatów w zakresie polityki karnej. Zgodnie z deklaracjami Projektodawcy, przedłożone uregulowania ukierunkowane są również na wyeliminowanie niespójności i luk prawnych, jakie zostały ujawnione w trakcie stosowania obowiązujących unormowań.

Należy się zgodzić z twierdzeniem, że proponowane zmiany w bardzo znacznym stopniu wzmogą represyjność Kodeksu karnego, co w zależności od przyjmowanych założeń teoretycznych może być różnie oceniane. Surowość karania i zagrożenia ustawowego za poszczególne czyny jest niewątpliwie elementem polityki kryminalnej realizowanej przez władzę państwową, choć podkreślić należy, że państwo nie ma w tym zakresie pełnej swobody, ponieważ kara kryminalna musi spełniać warunek proporcjonalności. W dalszych uwagach kwestia represyjności proponowanych zmian, a także relacji represyjności do skuteczności regulacji karnej będą jednak analizowane jedynie w tym zakresie w jakim pozostają one w koincydencji z innymi wartościami znajdującymi się w obszarze zainteresowania władzy sądowniczej, min. uznania sądowego w ramach granic kary.

Już na wstępie należy także zauważyć, że z uwagi na obszerność projektu niniejsza opinia została ograniczona jedynie do kwestii, które mogą wywołać trudności w stosowaniu prawa tak ze strony adresatów norm sankcjonowanych jak i adresatów norm sankcjonujących.

II. Zasady i dyrektywy sądowego wymiaru kary

Należy zauważyć, że projekt istotnie ogranicza sędziowskie uznanie w zakresie wymiaru kary, wprowadzając szereg typów kwalifikowanych i innych obostrzeń w zakresie wymierzania kary (np. projektowany art. 33 § 1a k.k.). Zważywszy na różne czynniki brane pod uwagę przy wymiarze kary, w szczególności okoliczności popełnienia czynu i różny stopień społecznej szkodliwości, przyznanie sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie szerokich możliwości co do wymiaru kary wypada uznać za uzasadnione chociażby ze względu na zasadę indywidualizacji odpowiedzialności karnej.

O ile przewidziane w projekcie ograniczenie uznania sędziowskiego można generalnie traktować jako dyskusyjne czy też nieprzekonujące, to za mankament w zakresie zasad legislacji trzeba już uznać to, że w niektórych przypadkach projekt wprowadza zbędną kazuistykę. Jako przykład można tu podać chociażby art. 200 § 1 i 1a k.k. Wprowadzenie odrębnego przepisu kryminalizującego obcowanie płciowe z dzieckiem poniżej 7 lat trudno racjonalnie uzasadnić, zwłaszcza w kontekście niewielkiej różnicy w zakresie dolnej granicy kary i wysokiej górnej granicy zagrożenia w typie podstawowym. Nie sposób przyjąć też, że 8-latek z założenia mniej odczuwa wyrządzoną krzywdę niż 6 - latek. Konsekwencje czynu są wypadkową wielu okoliczności i nie jest zasadne przyjmowanie wieku dziecka jako

pierwszoplanowej okoliczności w każdym postępowaniu. W tym aspekcie zasadne jest wzięcie pod uwagę tej okoliczności przy wymiarze kary w ramach art. 53 k.k. Analogiczne zastrzeżenia należy zgłosić do projektowanego art. 200 § 1d i 1e k.k.

Podobnie w przypadku projektowanego art. 294 § 3 i 4 k.k. zróżnicowanie zagrożenia ustawowego w zależności od tego, czy szkoda przekraczała pięciokrotność kwoty określającej mienie znacznej wartości, czy też jej dziesięciokrotność nie znajduje głębszego uzasadnienia. Jeśli już Projektodawca chce zaostrzenia kar, bardziej racjonalnym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie jednego typu kwalifikowanego, przewidującego karalność czynów skierowanych przeciwko mieniu o wartości co najmniej pięciokrotności kwoty określającej mienie znacznej wartości. Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku projektowanego art. 306a k.k.

Dyskusyjnym ograniczeniem uznania w zakresie wymiaru kary jest projektowany art. 33 § 1a k.k. Można bowiem wyobrazić sobie sytuację, kiedy np. w przypadku czynu zagrożonego alternatywnie karą grzywny i pozbawienia wolności do 3 lat, orzeczenie kary 200 stawek dziennych grzywny będzie nieproporcjonalnie wysokie do społecznej szkodliwości czynu. Nie znajduje natomiast uzasadnienia rozciągnięcie stosowania projektowanego art. 33 § 1a na sytuację, kiedy możliwe jest wymierzenie grzywny obok kary pozbawienia wolności (art. 33 § 2a). Tutaj wszak nie mamy do czynienia z orzeczeniem kary grzywny jako najniższej przewidzianej za dany czyn, lecz wymierzeniem jej obok kary izolacyjnej.

W kontekście dyrektyw wymiaru kary trzeba także zwrócić uwagę na projektowany art. 53 § 2a pkt 2 k.k., zgodnie z którym jako okoliczność obciążająca ma być traktowane bezprawne wpływanie na treść zeznań lub oświadczeń pokrzywdzonego, zeznań świadków lub opinii biegłych, lub treść wyjaśnień innych oskarżonych. Powstaje wątpliwość, czy takie działanie oskarżonego, jeżeli będzie przedmiotem odrębnego postępowania (np. o nakłanianie do składania fałszywych zeznań) i będzie skutkowało nałożeniem osobnej kary, może być dodatkowo traktowane jako okoliczność obciążająca. Za wątpliwą należy natomiast uznać propozycję, aby okolicznością łagodzącą był fakt popełnienia przestępstwa pod wpływem gniewu (art. 53 § 2b pkt 2). Gniew jest emocją ocenianą generalnie negatywnie, czasami występującą z nastawieniem agresywnym i trudno znaleźć powody, dla których działający w nim np. sprawca znęcania czy uszkodzenia ciała miałby być traktowany łagodniej.

Wątpliwość budzi sformułowane w projektowanym art. 37a § 1 k.k. odwołanie się do prognozowanej wysokości kary pozbawienia wolności. Zmuszałoby to sąd to podwójnych ustaleń w zakresie wymiaru kary: najpierw w odniesieniu do kary pozbawienia wolności, następnie zaś co do kary ograniczenia wolności lub grzywny. Powstaje tu też pewien paradoks: mianowicie sąd najpierw ma ustalić prognozowaną karę, a następnie orzec zupełnie inną karę. Jest to niepotrzebne komplikowanie możliwości zamiany rodzaju kary, która powinna być uzależniona tylko od zagrożenia ustawowego. Mając na względzie fakultatywność tej regulacji, sąd w okolicznościach danej sprawy może ocenić, czy ją zastosować czy nie.

III. Zakres odpowiedzialności karnej nieletniego

W stosunku do projektu z dnia 25 stycznia 2019 r. w opiniowanej regulacji w sposób istotny zmodyfikowano regulację art. 10 Kodeksu karnego. Obecna propozycja regulacji art. 10 § 2a k.k. zakłada odpowiedzialność nieletniego na podstawie przepisów Kodeksu karnego, jeżeli po ukończeniu 15 lat ponownie dopuszcza się jednego z czynów wymienionych w § 2 pomimo wcześniejszego wymierzenia mu kary pozbawienia wolności i wcześniejszego umieszczenia go w zakładzie poprawczym. Tak ukształtowany przepis zasługuje na pełną aprobatę, gdyż wprowadzony w nim rygoryzm postępowania znajduje swoje uzasadnienie w braku skutecznego oddziaływania prewencyjnego na nieletniego.

IV. Kary i środki karne

Art. 38 § 3 k.k. stanowi obecnie o karze dożywotniego pozbawienia wolności oraz 25 lat pozbawienia wolności w sytuacji, w której ustawa wymaga wymierzenia kary poniżej górnej granicy ustawowego zagrożenia. Jako *ratio legis* tego przepisu podaje się usunięcie ewentualnych wątpliwości w jaki sposób wskazany obowiązek realizować w odniesieniu do przestępstw zagrożonych karami niestopniowalnymi. W tym ujęciu wydaje się, że błędnie i niepotrzebnie zakłada się w proponowanej nowej treści art. 38 § 3 k.k., że „Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia (...) kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą 30 lat pozbawienia wolności nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia wolności”. Zgodnie z założeniami projektu, kara pozbawienia wolności będzie stopniowalna w wymiarze od 1 miesiąca do 30 lat, wobec czego nie występuje potrzeba

określenia granicy takiej kary w przypadku obowiązku orzekania poniżej górnej granicy ustawowego zagrożenia.

Wprowadzenie obostrzonej sankcji do konstrukcji czynu ciągłego (planowany art. 57b) z pewnością znajduje odzwierciedlenie w potrzebach kryminalnopolitycznych. Czyn ciągły jako konstrukcja zakładająca wiele zachowań, czynów w ujęciu ontologicznym, spiętych co do zasady wspólnym zamiarem jest przykładem tzw. przestępstwa zbiorowego. Jednakże planowane podniesienie dolnej granicy ustawowego zagrożenia o połowę oraz górnej dwukrotnie może wzbudzić obawę o brak symetryczności reakcji karnej. W szczególności planowana konstrukcja będzie niekompatybilna z określonym w art. 91 k.k. ciągiem przestępstw. Pozostawiając poza marginesem rozważań sensowność utrzymywania obydwu uregulowań, należy zauważyć, że osoba która popełniła dwa lub więcej przestępstw z wykorzystaniem takiej samej sposobności (a więc bez z góry powziętego zamiaru) może liczyć na karę w wysokości „do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę”, osoba zaś która popełniła jedno przestępstwo, w warunkach określonych w art. 12 § 1 k.k. spotka się z rekcją określoną powyżej. Nie powinno budzić wątpliwości, że skala represji powinna być co do zasady odwrotna, tj. łagodniej powinien odpowiadać sprawca czynu ciągłego, a surowiej osoba działająca w ramach ciągu przestępstw. Przy przyjęciu proponowanych regulacji okolicznością obciążającą będzie „z góry powzięty zamiar”, co w praktyce będzie skłaniało sprawców do wskazywania, że takowego nie posiadali. Innymi słowy, żeby odpowiadać ze względniejszych przepisów sprawcy będą argumentować, że popełnili dwa lub więcej przestępstw w miejsce jednego przestępstwa, o konstrukcji wielozachowaniowej. Z drugiej strony obostrzenie odpowiedzialności w przypadku czynu ciągłego z art. 12 § 1 k.k. pozostawia otwartym pytanie o brak adekwatnej reakcji w przypadku sprawców przestępstw wieloczynowych czy trwałych, której już w znamionach mają wpisana powtarzalność zachowań i co do których z założenia wykluczone jest stosowanie art. 12 § 1 k.k.

Zasadniczej zmianie ulega regulacja art. 60 § 7 k.k. *Ratio legis* obecnie obowiązującego przepisu wiąże się ukształtowaniem nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku przestępstw najdrobniejszych o stosunkowo niewielkim ładunku bezprawia i ocenianej abstrakcyjnie małej społecznej szkodliwości. Z założenia bowiem tylko takie czyny zagrożone są sankcją alternatywną określoną w art. 32 pkt 1-3 k.k. Z tego też powodu nadzwyczajne

złagodzenie kary polega w takim przypadku na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu samoistnego środka penalnego. Bez wątpliwości stwierdzić należy, że obecna redakcja art. 60 § 7 jest wadliwa, gdyż otwiera dyskusję odnośnie do przypadków szczególnych m.in. zbrodni zagrożonych koniunkcyjnie karą pozbawienia wolności i grzywny, przykładowo, art. 53 ust. 2 i art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 1030) przewidują zbrodnie zagrożone karą grzywny i karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3. Dotychczasowe rozwiązanie pozostaje zatem w aksjologicznej sprzeczności z założeniami leżącymi u jego podstaw. Art. 60 § 7 k.k. wymaga zmiany, która wyeliminuje z niego wskazane przypadki szczególne, z założenia nie zasługujące na tak daleko idące złagodzenia kary. Projektodawca zakłada słuszne rozwiązanie, tj. proponuje przyjęcie przepisu art. 60 § 7 zgodnie z którym „Jeżeli czyn jest zagrożony nadto karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio § 6” oraz przepisu art. 60 § 7a, zgodnie z którym „Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się § 6 pkt 5”. Z kolei w art. 60 § 6 pkt 5 stanowi się, „jeżeli czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego (...)”. Unormowania takie stanowią realizację wskazanego *ratio* regulacji. W rzeczywistości jednoznacznie włączają one stosowanie odstąpienia od wymierzenia kary i orzekanie samoistnego środka penalnego jako formy jej nadzwyczajnego złagodzenia w stosunku do najdrobniejszych przestępstw. Jedyna pojawiająca się wątpliwość dotyczy relacji wskazanego art. 60 § 6 pkt 5 do nowej treści art. 60 § 6 pkt 4, który stanowi o nadzwyczajnym złagodzeniu kary odnośnie do przypadku występku zagrożonego w dolnej granicy karą pozbawienia wolności niższą od roku, a w górnej karą pozbawienia wolności nie niższą od lat 3. Mając świadomość, że punkty 5 i 6 są w praktyce między sobą wyłączne i z uwagi na tradycję legislacyjną trudno jest spodziewać się, aby w jakiegokolwiek regulacji karnej pojawił się typ czynu zabronionego zagrożony w górnej granicy karą 2 lat i 6 miesięcy, to mimo wszystko należy zasugerować, żeby pkt 4 stanowił „a górną – kara pozbawienia wolności przekraczająca 2 lata”. W ten sposób zostanie zachowane logicznie poprawne rozróżnienie pkt 4 i 5.

V. Recydywa (art. 64 k.k.)

Projekt zakłada zaostrzenie warunków odpowiedzialności karnej wobec wielokrotnych recydywistów (art. 64 § 2 k.k.), czyli osób, które przynajmniej trzykrotnie zostały skazane na

kary pozbawienia wolności. Projekt przewiduje, że wobec takich sprawców sąd będzie musiał wymierzyć karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości „od podwójnej wysokości dolnego ustawowego zagrożenia do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę”. Tak ukształtowana sankcja, w ocenie Projektodawcy, pozwoli na zrealizowanie zamierzonych celów w zakresie oddziaływania kary na tę kategorię sprawców, znacząco przyczyniając się do ograniczenia rozmiarów zjawiska recydywy wielokrotnej. Takie określenie sankcji karnej wobec recydywistów budzi wątpliwości, ponieważ motywy projektowanych zmian, nie są poparte ani rzetelną analizą dynamiki przestępstw popełnianych przez recydywistów, ani ich przyczyn, lecz nawiązują do tzw. kryminalizacji emocjonalnej (por. L. Gardocki, *Zagadnienia teorii kryminalizacji*, Warszawa 1990, s. 53 i n.), wedle której karze się, ponieważ odpowiada to potrzebom społeczności. Emocjonalna kryminalizacja opiera się na karaniu „ponieważ” (zostało popełnione przestępstwo) a nie na karaniu „aby” (osiągnąć jakiś cel). Dotyczy to również projektowanych zmian, które zdają się bazować na swoistej chęci odpłaty, tudzież populizmie penalnym.

Przeciwko nowemu brzmieniu art. 64 § 2 k.k. przemawiają nie tylko względy kryminalnopolityczne, lecz także względy sprawiedliwościowe i konstytucyjne. Mechanizm automatycznego podwajania dolnej granicy ustawowego zagrożenia rodzi poważne niebezpieczeństwo naruszenia zasady, że dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy, która wiąże również w przypadku sprawców powracających do przestępstwa w warunkach recydywy specjalnej. Zasada ta, „zadekretowana” również w Kodeksie karnym (art. 53 § 1 k.k.), ma charakter konstytucyjny: daje się wyprowadzić zarówno z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), jak i zasady przyrodzonej godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP).

Projektowana zmiana w zakresie art. 64 § 2 k.k. (ale także w zakresie szeregu innych kwestii związanych z kształtem sankcji karnych) nawiązuje również do negatywnej prewencji ogólnej, wedle której prawo karne ma wywoływać obawę przed karą. W tym ujęciu stosowanie sankcji karnych ma li tylko odstraszać potencjalnych sprawców i przez to prowadzić do mniej lub bardziej skutecznej likwidacji określonych sposobów postępowania w społeczeństwie. Nie sposób jednak nie zauważyć, że wymierzanie sankcji karnej sprawcy przestępstwa głównie po to, by odstraszyć innych, narusza konstytucyjną zasadę ochrony godności człowieka. Sprawca przestępstwa nie może być traktowany w sposób przedmiotowy, jako środek do odstraszenia

innych potencjalnych sprawców. Podkreśla się przy tym, iż wątpliwa jest efektywność tak uzasadnionej kary (por. K. Buchała (w:) K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 1998, s. 415). Stąd też obowiązujący kodeks karny odrzuca prewencję generalną w znaczeniu negatywnym jako cel kary. Nie wyklucza to faktu, iż w pewnych, jednostkowych sytuacjach orzeczona wobec sprawcy przestępstwa kara może działać odstrasżająco wobec innych osób. Odstrasżanie może być zatem jedną z faktycznych funkcji kary, nigdy jednak celem kary. Współczesna nauka prawa karnego zakłada, że sankcja karna wymierzana sprawcom przestępstw ma na celu wyrobienie przekonania o nieuchronności sankcji, a tym samym nieopłacalności popełniania przestępstw, ugruntowania poczucia obowiązki określonych norm i wartości oraz zaufania do instytucji państwa i obowiązującego w tym państwie prawa. Chodzi tu bowiem o „zespół oddziaływań kształtujących postawy społeczne - w tym indywidualne - które nie sprzyjałyby podejmowaniu decyzji dokonania przestępstwa, a nawet pojawieniu się podobnych zamiarów, zaś osoby prawa przestrzegające utwierdzałyby w przekonaniu o słuszności prowadzenia poprawnego życia” (por. wyrok SA w Krakowie z 11 czerwca 1992 r., II Akc 62/92, KZS 1992, z. 3-9, poz. 44). Jak widać, zwolennicy tego stanowiska inaczej rozkładają akcenty dotyczące społecznej roli prawa karnego. Kluczowe w nim nie jest wywołanie strachu przed sankcją karną, lecz rozwijanie, stabilizowanie oraz rozwijanie zjawisk pożądaných, co w założeniach skutkować winno eliminacją potępianých działań (por. wyrok SA w Krakowie z 11 czerwca 1992 r., II Akc 62/92, KZS 1992, z. 3-9, poz. 44).

Należy także zauważyć, że swoboda ustawodawcy w określeniu surowości sankcji karnych musi zmierzyć się z konwencją i tradycją polityki karnej i kryminalizacji w danym społeczeństwie oraz z wypadkową panujących w nim ocen dotyczących zachowań szkodliwych. Trzeba jednocześnie uwzględnić kontekst konstytucyjny, który nie tylko wyznacza katalog i hierarchię dóbr chronionych, ale określa zasady wprowadzania ustawodawstwa ograniczającego pewne uznane prawa i wolności człowieka i obywatela. Dobór sankcji i zasad ich wymiaru musi spełnić przynajmniej trzy zasadnicze kryteria, które powinny odzwierciedlać typowy ciężar danego przestępstwa, przy czym im w bardziej ogólny sposób zostały zakreślone typy przestępstw, tym bardziej sankcja karna musi uwzględniać różne natężenie winy i szkody, które może zająć w konkretnym przypadku, a zatem musi być zakreślona przez odległe od siebie na skali surowości minimum i maksimum kary; oddać wystarczająco

wyraźnie zmianę charakteru i znaczenia chronionego dobra między różnymi typami przestępstw, a także wyrazić aksjologię stosowania kary kryminalnej właściwą dla państwa demokratycznego, co w szczególności oznacza podmiotowe traktowanie sprawcy i ofiary przestępstwa, priorytetowe potraktowanie integrujących form karania (kary wolnościowe o charakterze probacyjnym, możliwość reżimu resocjalizacyjnego w ramach kary bezwzględnej pozbawienia wolności itp.), jak również uzależnienie wymiaru kary od ciężaru przestępstwa sprawcy.

VI. Zmiany w zakresie rozdziału VIII Kodeksu karnego

Wątpliwości budzą także zmiany, które dotyczą warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności oraz warunkowego przedterminowego zwolnienia. Są one ukierunkowane na zaostrzenie represji karnej poprzez ograniczenie możliwości stosowania instytucji probacyjnych, tudzież całkowite ich wyeliminowanie, jak ma to miejsce w przypadku warunkowego przedterminowego zwolnienia (art. 77 § 4 i 5 k.k.).

Budzi wątpliwości uchylenie przepisu art. 75a k.k., przewidującego możliwość – zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności – zamiany jej na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę. W uzasadnieniu projektu wskazuje się, że powodem uchylenia przepisu art. 75a k.k. jest to, że wzbudza on kontrowersje w doktrynie. Dodaje się również, że przepis ten opiera się „na sprzecznym wewnątrznie założeniu”, jako że „decyzja o dokonaniu opartej na art. 75a § 1 zamiany kary jest w istocie podważeniem trafności zapadłego w sprawie wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania”. Oba argumenty należy odrzucić. Po pierwsze, *de lege lata* trudno znaleźć instytucję, która nie wzbudzałaby kontrowersji czy głosów sprzecznych w doktrynie. Nie oznacza to, jednak że każdą z nich należy zmienić bądź usuwać. Po drugie, trudno mówić o rzekomej wewnętrznej sprzeczności przepisu art. 75a k.k. Należy wskazać, że racją wprowadzenia uregulowanej w art. 75a k.k. instytucji była dążność do ograniczenia liczby osób wykonujących karę pozbawienia wolności w sytuacji, gdy kary nieizolacyjne wydają się spełniać cele kary. Celem instytucji z art. 75a k.k. jest zwiększenie elastyczności decyzji sądu w konkretnej sprawie i preferowanie kary wolnościowej – kary ograniczenia wolności lub grzywny.

Nie można pominąć, że usuwana instytucja stanowi także wyraz swobody sędziowskiej przy wymiarze kary. Zastąpienie karą ograniczenia wolności lub grzywną zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności ma charakter fakultatywny i pozostawione zostało do uznania sądu, ze wskazaniem jednak, aby cele kary zostały w ten sposób spełnione, przy czym sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę, wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu. Oznacza to, że zastępowanie karami wolnościowymi kary pozbawienia wolności, gdy są spełnione przesłanki zarządzenia jej wykonania, nie może się odbywać automatycznie, lecz musi być poprzedzone analizą ciężaru gatunkowego przestępstwa, za które sprawca został skazany, oraz przynależnością do określonej grupy przestępstw, która wskazuje rodzaj dobra zaatakowanego przez skazanego sprawcę. Należy w tym miejscu podkreślić, że chodzi o wagę i rodzaj czynu zabronionego przypisanego skazanemu, za który wymierzono mu karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, której zarządzeniem wykonania sąd się zajmuje i rozważa ewentualność zamiany na którąś z kar wolnościowych. Decyzja o zamianie może jednak być podjęta przez sąd pod warunkiem, że cele kary zostaną w drodze tej zamiany spełnione. Chodzi w tym przypadku o przekonanie sądu, że wszystkie cele stawiane przed karą orzeczoną zostaną osiągnięte, a więc cele, o jakich mowa w art. 53 § 1 k.k., tj. sprawiedliwościowy, szczególnieprewencyjny i w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Dyskusyjne jest również wyłączenie przedterminowego zwolnienia w przypadku osób skazanych karą dożywotniego pozbawienia wolności. Otóż, zgodnie z projektowanym brzmieniem art. 77 § 3 k.k. wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za inne przestępstwo na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd orzeka zakaz warunkowego zwolnienia. Ponadto, w § 4 tegoż przepisu proponuje by sąd, wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności, mógł orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.

Rozwiązanie to pozostaje w sprzeczności z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym już kilkakrotnie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, brak możliwości warunkowego zwolnienia osoby skazanej na dożywotnie

pozbawienie wolności narusza art. 3 EKPCz przewidujący zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Trybunał każdorazowo podkreślał przy tym, że o ile sama kara dożywotniego pozbawienia wolności nie narusza art. 3 Konwencji, to narusza go już brak w prawie krajowym regulacji przewidującej możliwość przeprowadzenia kontroli zasadności dalszego wykonywania takiej kary po upływie ustalonego w ustawie terminu, który zwykle wynosi 25 lat. Możliwość ta nie oznacza prawa do bycia zwolnionym z zakładu karnego po wskazanym okresie, lecz powinna dać skazanemu nadzieję na odzyskanie wolności, choćby w dłuższej perspektywie czasowej. W tym kontekście można przywołać wyroki ETCPz – z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie *Vinter i inni v. Wielkiej Brytanii*, skargi nr 66069/06, 130/10 i 3896/10 oraz z dnia 4 września 2014 r. w sprawie *Trabelsi v. Belgii*, skarga nr 140/10, w których stwierdzono, iż z perspektywy gwarancji wynikającej z art. 3 Konwencji skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności powinni mieć prawo do uruchomienia procedury oceny potrzeby dalszego pozbawienia wolności po odbyciu nie więcej niż 25 lat kary, a ponadto w późniejszym okresie – w rozsądnych odstępach czasowych (zob. szerzej B. Nita-Światłowska, *Możliwość orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności bez dostępu do warunkowego przedterminowego zwolnienia jako przeszkoda ekstradycyjna wynikająca z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, Europejski Przegląd Sądowy 2017, nr 6, s. 29 i n.).

Na uwagę zasługuje również wyrok ETPCz z 4 października 2016 r. w sprawach *T.P. i A.T. v. Węgrom*, skarga nr 37871/14, uznał, iż węgierska ustawa, która przyznaje osobie skazanej na dożywotnie pozbawienie wolności możliwość ubiegania się o przedterminowe, warunkowe zwolnienie dopiero po 40 latach, narusza zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania i karania (art. 3 Konwencji), jeżeli osoba skazana nie ma realnej możliwości ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie najdalej po odbyciu 25 lat kary pozbawienia wolności. Wydłużenie tego okresu do 40 lat w praktyce pozbawia więźnia nadziei na zwolnienie, co sprawia, że wymierzona mu kara staje się niehumanitarna i poniżająca. Ponadto, ETPCz wskazała, że akt łaski prezydenta nie jest wystarczający, bo ze względu na swój dyskrejonalny charakter udzielenie zwolnienia w takim wypadku nie podlega żadnym obiektywnym kryteriom ani przesłankom zależnym od zachowania skazanego. Dodać należy, że z perspektywy gwarancji określonej w art. 3 Konwencji istotne jest również i to, aby wymierzona kara dożywotniego pozbawienia wolności nie była dalej wykonywana w sytuacji, gdy wszystkie cele kary zostały spełnione i jej dalsze stosowanie nie jest uzasadnione.

Tymczasem w razie przyjęcia przepisów art. 77 § 3 i 4 k.k. wskazane zastrzeżenia będą aktualne także wobec Polski, ponieważ istniejący system prawny będzie wykluczał osoby objęte ww. przepisami z systemu kontroli dalszej zasadności odbywania przez skazanego kary dożywotniego pozbawienia wolności. Osoby, które zostaną skazane w warunkach określonych w art. 77 § 3 i 4 k.k. będą wyłączone z realnej możliwości zwolnienia na precyzyjnie określonych warunkach, wiadomych już w czasie orzeczenia wobec nich kary dożywotniego pozbawienia wolności (podobnie zob. wyrok w sprawie Matiošaitis i inni przeciwko Litwie z dnia 23 maja 2017 r.).

Nie sposób przy tym pominąć, że stosownie do treści art. 3 k.k. wymierzając karę sądy mają uwzględniać zasadę humanitaryzmu, a przede wszystkim szanować godność osoby karanej. Sprawca ma być celem działań związanych z procesem wymierzania kary i jej wykonywania. Niedopuszczalne jest zatem kierowanie się prewencją ogólną w ujęciu negatywnym, tzn. odstraszenie innych potencjalnych sprawców przez wymierzanie surowych kar, przekraczających swoją surowością stopień zawinienia i potrzeby resocjalizacyjne sprawcy, czyli kar lub środków karnych, z którymi związane cierpienia przekraczałyby potrzeby wynikające z funkcji sprawiedliwościowej i resocjalizacyjnej prawa karnego (por. A. Zoll (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny część ogólna, Komentarz*, t. I, Komentarz do art. 1-52, Warszawa 2016, s. 102-103).

Wreszcie dodać należy, że kara dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zwolnienia jest wręcz uważana za karę niehumanitarną, pozbawiającą skazanego nadziei na powrót do społeczeństwa, czego wyrazem jest wprowadzenie w instrumentach europejskiej współpracy w sprawach karnych możliwości odmowy współpracy, jeśli miałyby ona dotyczyć takiej kary (zob. np. art. 607r § 1 pkt 6 k.p.k. w kontekście europejskiego nakazu aresztowania).

VII. Kara łączna

Poważnym modyfikacjom ulegają przepisy o karze łącznej. W pierwszej kolejności Projektodawca chce zrezygnować z koncepcji kary łącznej wprowadzonej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) i powrócić do kary łącznej jako do konstrukcji realnego zbiegu przestępstw. Do zmiany tej trudno jest się odnieść zważywszy na fakt, że nie została ona w żaden sposób umotywowana. Projektodawca nie zawarł bowiem w uzasadnieniu projektu nawet

zdawkowych uwag odnośnie do zmian w zakresie kary łącznej, w tym nie wskazał z jakich powodów wycofuje się ze stosunkowo młodej konstrukcji normatywnej. Jak się wydaje jest to przeoczenie, gdyż we wcześniejszym projekcie zmiany w zakresie kary łącznej były szeroko uzasadnione (s. 21-24 uzasadnienia projektu z dnia 25 stycznia 2019 r.).

Z pewnością kara łączna jako forma realnego zbieg przestępstw może być traktowana jako instytucja bardziej sprawiedliwa, gdyż w określonych układach sytuacyjnych, sprawca będzie musiał odbyć kilka niezależnych od siebie kar łącznych. Jednakże wadą tej instytucji jest jej ogromne skomplikowanie, które było przedmiotem krytyki tak sądownictwa jak i doktryny. Z kolei obecnie obowiązujące regulacje kary łącznej wprowadziły *de facto* system przyłączny, który również jest bardzo skomplikowany, tak w zakresie określenia normatywnego (*vide* art. 85 § 3 k.k., w szczególności w pierwotnym brzmieniu) jak i stosowania w przypadkach intertemporalnych. W tym ujęciu rozważenia wymaga, czy bardziej odpowiednia nie jest próba wypośrodkowania koncepcji kary łącznej ew. rezygnacja z niej kosztem zmiany regulacji o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z reszty kary.

W opiniowanym projekcie zmianie ulegają także przepisy wyznaczające granice orzekanej kary. Obecnie granice te wyznaczone są „od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy”, innymi słowy granice te wyznaczone są przez zasadę pełnej absorpcji i kumulacji. W projekcie wskazuje się natomiast na konieczność orzekania kary łącznej „powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy” (*vide* art. 86 § 1 k.k.). Zmiana ta nie wydaje się praktycznie istotna, w znakomitej większości wypadków wydłuży ona bowiem karę pozbawienia minimalnie, np. karę pozbawienia wolności o jeden miesiąc. Co prawda trudno jest zanegować hipotetyczne *ratio* takiej zmiany, jednakże pytaniem jest czy nie wprowadza ona zbędnych komplikacji przy wyznaczaniu granic kary łącznej. Dodatkowa trudność pojawia się przy analizie proponowanego brzmienia art. 89a § 1 k.k., w którym przewidziano możliwość orzeczenia kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w przypadku, w którym co najmniej jedna z kar orzeczona została z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 60 § 5 k.k. Z treści przepisu wynika wszak, że sąd będzie władny orzec najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa, jeżeli będzie to kara orzeczona z dobrodziejstwem, o którym mowa w art. 60 § 5 k.k. Tym samym wskazany przepis wprowadzałby wyjątek od planowanej treści regulacji art. 86 § 1 k.k.

W stosunku do projektu z dnia 25 stycznia 2019 r. w opiniowanej regulacji zrezygnowano z art. 86 § 1a k.k., zgodnie z którym kara łączna miała być podnoszona o jedną czwartą sumy pozostałych kar podlegających łączeniu. Decyzję taką należy w pełni poprzeć. Analogicznie, o uwzględnieniu uwag zgłoszonych w stanowisku Sądu Najwyższego świadczy to, że w opiniowanej regulacji przedstawiono modyfikację regulacji art. 88 Kodeksu karnego, która zasługuje na pełną aprobatę. W tym samym tonie należy wypowiedzieć się o rezygnacji z **planowanego art. 89a § 4 k.k.**

VIII Przedawnienie

Krytycznie należy ocenić proponowany § 2 art. 102 k.k. Dotychczas funkcjonującą klarowną regulację w zakresie wydłużenia terminu przedawnienia proponuje się uzupełnić poprzez odwołanie do podjęcia pierwszej czynności dowodowej zmierzającej do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo. Powyższy moment nie jest wystarczająco jednoznaczny do ustalenia i można zakładać, że wprowadziłby w praktyce wątpliwości co do momentu, od którego doszło do przedłużenia karalności. Szczególnie problematyczne w tym kontekście będzie ustalenie, w szczególności po upływie długiego czasu, czy w danym postępowaniu organ procesowy powziął uzasadnione podejrzenie popełnienia innego czynu. Ponadto, z treści projektowanego art. 102 § 2 k.k. nie jest jasne, czy chodzi o czynność dowodową podjętą po powzięciu uzasadnionego podejrzenia przestępstwa, czy także powziętą wcześniej, z której dopiero takie podejrzenie wyniknęło. Mogłyby też powstać wątpliwości, czy czynność dowodowa była rzeczywiście ukierunkowana na ustalenie popełnienia danego czynu. Z uwagi na fakt, że przedawnienie jest negatywną przesłanką procesową, powinno pozostać uregulowane w sposób pozwalający na jego szybkie i jednoznaczne ustalenie.

IX. Uwagi do części szczególnej Kodeksu karnego

Zastrzeżenia należy zgłosić wobec propozycji wprowadzenia odpowiedzialności karnej za przygotowanie do przestępstwa zabójstwa. Jak wynika z części ogólnej Kodeksu karnego (art. 16 § 2 k.k.), ustawa karna ujmuje karalność przygotowania, jako formy stadialnej przestępstwa, tylko w przypadkach wyraźnie przez ustawę wskazanych. Regułą jest więc bezkarność czynności przygotowawczych, wynikająca z kilku powodów. W przypadku przestępstwa zabójstwa brak penalizacji wynika przede wszystkim z trudności dowodowych. Jak trafnie wskazuje T. Bojarski, w wielu wypadkach poważnych przestępstw, jak np. zabójstwo, „czynności przygotowawcze mogą być trudno rozpoznawalne jako przedsiębrane

w tym właśnie celu. Proste czynności przygotowawcze niejednokrotnie mogą się niełatwo wyróżniać od zwykłych czynności dnia codziennego, dlatego też nie wprowadza się karalności przy tych przestępstwach, przy których rozpoznawalność charakteru danej czynności jako czynności przygotowawczej byłaby utrudniona” (por. T. Bojarski, Polskie prawo karne Zarys części ogólnej, Warszawa 2012, s. 207). Z kolei A. Marek zauważa, że karalność przygotowania uzasadnia po pierwsze wysoki stopień społecznej szkodliwości zamierzonych czynów, a po drugie ocena, iż ich popełnienie nie może nastąpić bez określonych czynności przygotowawczych bądź też, że same te czynności charakteryzują się społeczną szkodliwością (urządzenia i materiały wybuchowe, urządzenia do fałszerstwa pieniędzy itp.). Autor wskazuje dalej, że w kodeksie nie przewidziano karalności przygotowania do zbrodni zabójstwa, bowiem często jest ona popełniana za pomocą przedmiotów powszechnie dostępnych, używanych przez sprawców jako narzędzia przestępstwa (nóż, siekiera itp.) – por. A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2004, s. 152-153. Nie sposób byłoby w takich sytuacjach wykazać, że osoba czyni przygotowanie do zbrodni zabójstwa. Jedynie, co byłoby możliwe do wykazania dowodowego, to przygotowanie zabójstwa w postaci wieloosobowej, czyli wejścia w porozumienie z inną osobą.

Pewne wątpliwości wzbudza treść projektowanego art. 148a § 1 k.k. Karalne ma być przyjęcie zlecenia zabójstwa człowieka, a więc zadeklarowanie gotowości uczynienia tego bez wprowadzenia wymogu, aby osoba taka miała zamiar wykonania zlecenia. Znamiona przestępstwa wyczerpie zatem także taka osoba, która ma zamiar wyłudzić od zlecającego korzyść majątkową lub osobistą, wprowadzając go w błąd co do gotowości wykonania zlecenia. Takie określenie znamion czynu zabronionego wprowadza zbyt szeroką karalność, co przy uwzględnieniu wysokiego zagrożenia karą, trudno zaakceptować.

Projektodawca proponuje zmianę art. 190a § 1 i 2 k.k. W pierwszym przypadku zakłada on rozszerzenie efektu działań sprawcy uporczywego nękania o poczucie poniżenia lub udręczenia. Dodanie znamienia „poniżenia” jest wątpliwe, albowiem zmienia charakter przepisu, zbliżając go do przestępstwa znęcania.

Jeśli zaś chodzi o art. 190a § 2 k.k. należy poczynić dwie uwagi. Po pierwsze, nie wydaje się uzasadnione wprowadzanie obok danych osobowych dodatkowej kategorii innych danych, za pomocą których osoba jest publicznie identyfikowana. Pojęcie danych osobowych w rozumieniu Rozporządzenia ogólnego w sprawie ochrony danych osobowych (RODO) jest

na tyle pojemne, aby objąć wszelkie kluczowe informacje odnoszące się do określonej osoby, których nieautoryzowane wykorzystanie zasługuje na reakcję prawnokarną. Po drugie, zmiana charakteru przestępstwa z formalnego na materialne tylko pozornie rozwiązuje problem niefortunnie wprowadzonego w pierwotnej wersji przepisu wymogu istnienia zamiaru kierunkowego. Powoduje bowiem, że do wyczerpania znamion przestępstwa dochodzi dopiero w momencie wyrządzenia szkody. Tymczasem ze względów prewencyjnych i mając na względzie istotę tzw. kradzieży tożsamości, karalność przestępstwa powinna być uniezależniona od nastąpienia skutku. Stąd należałoby poprzestać na abstrakcyjnym lub konkretnym narażeniu na niebezpieczeństwo (zob. A. Lach, Karnoprawna reakcja na zjawisko kradzieży tożsamości, Warszawa 2015, s. 91 – 92).

Projekt powiela także istniejącą niespójność granic ustawowego zagrożenia określonych w planowanych art. 190a § 3 k.k. i art. 207 § 3 k.k. W obydwu regulacjach przewidziano typ kwalifikowany skutkiem w postaci „targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie”. Zważywszy na zbieżny skutek oraz faktyczne podobieństwo ładunku bezprawia wiążącego się z obydwoma typami czynów zabronionych nie znajduje uzasadnienia zróżnicowanie granic ustawowego zagrożenia, tymczasem w planowanym art. 190a § 3 k.k. przewidziano sankcję w postaci „kary pozbawienia wolności od roku do lat 10”, w planowanym zaś art. 207 § 3 k.k. widnieje natomiast sankcja w postaci „kary pozbawienia wolności od lat 2 do lat 15”.

Krytycznie należy ocenić projektowany art. 212 § 2a k.k. Z jednej strony wprowadza się karalność specyficznej formy przygotowania, które nie ma większego uzasadnienia w sprawach prywatnoskargowych i będzie trudne do udowodnienia ze względu na wymóg wykazania celu. Wystarczająca jest tu możliwość skazania danej osoby za zniesławienie, skoro rozgłaszane informacje okazały się nieprawdziwe. Z kolei w przypadku działań podejmowanych po popełnieniu zniesławienia, wystarczające są przepisy karne chroniące dobro wymiaru sprawiedliwości.

Istotne zastrzeżenia budzi także użyte w projektowanym art. 212 § 2a k.k. oraz 235 § 2 k.k. pojęcie tworzenia fałszywych dowodów mających służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej. Pod tym pojęciem można rozumieć między innymi składanie fałszywych wyjaśnień, co na dzień dzisiejszy co do zasady nie jest karalne i nie ma przekonujących argumentów za zmianą tego stanu rzeczy. Można też powziąć wątpliwość, czy

tak skonstruowany przepis nie będzie służył do ograniczania gwarantowanego konstytucyjnie i konwencyjnie prawa do obrony oskarżonego. Jeśli Projektodawca widzi potrzebę rozszerzenia ochrony świadków i biegłych przed wpływaniem na ich zeznania i opinie (co można uznać za uzasadnione), powinien rozważyć nowelizację art. 245 k.k.

Należy zgłosić wątpliwość, czy zasadne jest wprowadzenie kryminalizacji uchylania się od wykonania orzeczonego obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki (projektowany art. 244c k.k.). Należy bowiem odnotować, że powyższe środki nie są już środkami karnymi, a stały się środkami kompensacyjnymi, do których orzekania stosuje się także przepisy prawa cywilnego. Wniosek o nałożenie obowiązku naprawienia szkody zyskał w ten sposób charakter *sui generis* uproszczonego powództwa cywilnego. Powstaje zatem pytanie, czy uzasadnione jest różnicowanie sytuacji, kiedy pokrzywdzony dochodzi roszczeń cywilnoprawnych wynikających z przestępstwa w procesie karnym i kiedy robi to w postępowaniu cywilnym. Następowaloby bowiem *de facto* ukaranie za niewywiązanie się z obowiązku mającego w dużej mierze charakter cywilnoprawny. Nieproporcjonalna jest tutaj także proponowana kara. Oczywiście, wzmocnienie ochrony pokrzywdzonych jest celem zasługującym na aprobatę, proponowana regulacja może zostać wszakże uznana za niespełniającą wymogu niezbędności i proporcjonalności kryminalizacji.

W przypadku projektowanego art. 272 § 2 k.k. zachodzi wątpliwość, czy przepis ten jest potrzebny. Nawet bowiem przyjmując, że powinno być karalne wprowadzenie w błąd nie tylko w celu uzyskania dokumentu poświadczającego nieprawdę, lecz również takiego, który jej nie poświadcza, należy pamiętać o kryminalizacji posługiwania się dokumentem sfałszowanym (art. 270 k.k.), używania dokumentu poświadczającego nieprawdę (art. 273 k.k.), czy też złożenia fałszywego oświadczenia pod groźbą odpowiedzialności karnej (art. 233 § 6 k.k.).

Z uwagi na spadek przestępstw kradzieży i rozbojów w Polsce wątpliwości budzi postulat wprowadzenia do Kodeksu karnego nowego typu kradzieży, tj. kradzieży szczególnie zuchwałej. Rodzi się pytanie jaki jest sens wprowadzenia tego typu czynu zabronionego skoro istniejące instrumenty prawne pozwalają skutecznie ograniczać przestępczość przeciwko mieniu i zabezpieczać istotne dobra prawne. Propozycja wprowadzenia tzw. kradzieży szczególnie zuchwałej nie jest rozwiązaniem nowatorskim. Stanowi bowiem powrót do

rozwiązania występującego w art. 208 k.k. z 1969 r. Jednocześnie Projektodawca wprowadza ustawową definicję szczególnej zuchwałości przy kradzieży (nowy art. 115 § 9a k.k.). Według niej „kradzieżą szczególnie zuchwałą jest: 1) kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy lub innych osób lub używa przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby, w celu zawładnięcia mieniem; 2) kradzież mienia ruchomego znajdującego się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią w czasie czynu ubraniu albo przenoszonym przez tę osobę lub znajdującego się w przenoszonych przez tę osobę przedmiotach”. Przywołana definicja daleka jest od doskonałości, o czym może świadczyć fakt, że wszystkie kradzieże w Polsce, zarówno te, będące wykroczeniami, jak i występami, mogą na jej podstawie być kwalifikowane jako tzw. kradzież szczególnie zuchwałą. Otóż jedną z autonomicznych przesłanek kwalifikujących zachowane przestępne jako tzw. kradzież szczególnie zuchwałą jest to, że sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą wobec posiadacza rzeczy. Wydaje się, że każdy sprawca, który dokonuje kradzieży wykazuje postawę lekceważącą wobec posiadacza rzeczy, ergo każdy, może zostać uznany za sprawcę wskazanej kradzieży. Występek ten, wedle opiniowanego projektu, zagrożony jest karą pozbawienia wolności do 8 lat.

Zbędne jest wprowadzenie do Kodeksu karnego kolejnego typu przestępstwa przeciwko mieniu, dotyczącego nieautoryzowanej transakcji przy użyciu pieniądza elektronicznego. Według projektowanego art. 279a § 1 k.k., kto dokonuje transakcji płatniczej przy użyciu pieniądza elektronicznego bez zgody osoby uprawnionej do dysponowania tym pieniądzem, będzie podlegał karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Istniejące trudności w związku z kwalifikacją prawną kradzieży dokonanej za pomocą płatności skradzioną kartą płatniczą zostały rozwiane wyrokiem SN z 22 marca 2017 r., III KK 349/16 (OSNKW 2017, z. 9, poz. 50). W wyroku tym wskazano, że włamanie jako sposób działania sprawcy kwalifikowanego typu kradzieży określonej w art. 279 § 1 k.k. nie polega wyłącznie na przeniknięciu sprawcy do wnętrza zamkniętego pomieszczenia na skutek przełamania jego zabezpieczeń, lecz może polegać na przełamaniu zabezpieczeń zamykających dostęp do mienia i jednoznacznie manifestujących wolę właściciela (użytkownika) mienia niedopuszczenia do niego niepowołanych osób. Stwierdzono również, że dokonanie płatności kartą płatniczą w formie tzw. płatności zbliżeniowej przez osobę nieuprawnioną, która weszła

w posiadanie karty wbrew woli jej właściciela, stanowi przestępstwo kradzieży z włamaniem (art. 279 § 1 k.k.). Proponuję usunięcie tego fragmentu, podobnie jak w poprzedniej opinii.

Należy odstąpić od wprowadzania jednostki redakcyjnej 306a do Kodeksu karnego, a projektowane w niej regulacje zawrzeć w innym przepisie. Uwaga ta wynika z uchwalenia przez Sejm ustawy z dnia 15 marca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny, w której w art. 306a k.k. stypizowane zostało tzw. oszustwo licznikowe (w chwili sporządzania niniejszej opinii ustawa oczekuje na podpis Prezydenta RP).

W projektowanym art. 306b § 1 k.k. można skreślić zwrot „na podstawie odrębnych przepisów”. Jest to oczywiste, że dopuszczenie pojazdu do ruchu odbywa się na podstawie innych przepisów niż Kodeks karny. Z kolei w § 2 tego przepisu należy zrobić odwołanie do tablic rejestracyjnych uzyskanych w sposób określony w § 1, co obejmie tablice zabrane, podrobione lub przerobione.

Ponownego przeanalizowanie i uzasadnienia wymaga art. 9 projektowanej ustawy, zgodnie, z którym „W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) uchyla się art. 16 i 17”. We wskazanych regulacjach znajdują się przepisy epizodyczne o mieszanym charakterze, tj. materialnoprawnym i wykonawczym. Jak należy wnioskować przepisy te mogą pozostawać w zakresie regulacji art. 4 § 1 k.k., wobec czego ich formalne uchylenie nie przełoży się na brak możliwości ich stosowania w odniesieniu do osób, które uzyskały stosowne orzeczenia przed 1 lipca 2015 r. Proponowany art. 11 projektu warunkujący skuteczność zastosowania wskazanych unormowań art. 16 i 17 od złożenia przez skazanego stosownego wniosku przed dniem wejścia w życie opiniowanej ustawy nie wydaje się w tym ujęciu rozstrzygający.

W podsumowaniu należy wyrazić pogląd, że zgłoszony projekt wymaga dalszych prac. Dostrzeżone uchybienia są przy tym bardzo różnej natury, z jednej strony część instytucji wymaga drobnych korekt, z drugiej niektóre wymagają gruntownego przemyślenia i przemodelowania. Część zmian bez wątpienia zasługuje natomiast na aprobatę.

U S T A W A

z dnia 2019 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 i 2077) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Nieletni odpowiada na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli po ukończeniu 15 lat ponownie dopuszcza się jednego z czynów wymienionych w § 2 pomimo:

1) wcześniejszego wymierzenia mu kary pozbawienia wolności;

2) wcześniejszego umieszczenia go w zakładzie poprawczym, chyba że zachodzi wyjątkowy, szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający przeciwko stosowaniu odpowiedzialności karnej wobec tego nieletniego.”,

1a) w art. 32 uchyla się pkt 4;

1b) w art. 33:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności, grzywnę wymierza się w wysokości nie niższej od:

1) 50 stawek – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;

2) 100 stawek – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;

3) 200 stawek – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat;

4) 300 stawek – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, z dnia 1 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw i z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.

„§ 2a. Przepis § 1a stosuje się również do grzywny wymierzonej obok kary pozbawienia wolności.”;

1c) w art. 34 po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu

„§ 1aa. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności, karę ograniczenia wolności polegającą na potrąceniu, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 4, wymierza się w wysokości nie niższej od:

1) 2 miesięcy – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;

2) 3 miesięcy – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;

3) 6 miesięcy – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat;

4) 9 miesięcy – w przypadku czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata.”;

2) art. 37 i 37a otrzymują brzmienie:

„Art. 37. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 30 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Art. 37a. § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a wymierzona za nie kara pozbawienia wolności nie byłaby surowsza od roku, sąd może zamiast tej kary orzec karę ograniczenia wolności nie niższą od 3 miesięcy albo grzywnę nie niższą od 100 stawek dziennych, jeżeli równocześnie orzeka środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawców występków określonych w art. 178a § 4, sprawców, którzy popełniają przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym oraz sprawców, którzy uprzednio odbywali karę pozbawienia wolności, z wyłączeniem zastępczej kary pozbawienia wolności.”;

3) w art. 38 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności lub 30 lat pozbawienia wolności.”;

§ 3. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może przekroczyć 30 lat pozbawienia wolności, a za przestępstwo zagrożone karą 30 lat pozbawienia wolności nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia wolności.”;

4) w art. 41 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Sąd orzeka zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania:

1) na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego;

2) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.”;

5) w art. 41a:

a) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej.”,

b) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Zakaz kontaktowania się z określoną osobą obejmuje wszelkie czynności związane z próbą nawiązania kontaktu z osobą chronioną, w tym podejmowane przez skazanego za pośrednictwem innej osoby lub z wykorzystaniem sieci teleinformatycznej.”;

6) w art. 42 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

”§ 2. Sąd orzeka, na okres nie krótszy niż 3 lata, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa wymienionego w § 1 był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, art. 174 lub art. 177 lub spożywał napój alkoholowy lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173, art. 174 lub art. 177, a przed poddaniem go przez

uprawniony organ badania w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu.

§ 3. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia lub spożywał napój alkoholowy lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badania w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.";

7) w art. 53:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a-2c w brzmieniu:

„§ 2a. Okoliczności obciążające stanowią w szczególności:

1) uprzednia karalność za przestępstwo umyślne lub podobne przestępstwo nieumyślne;

2) bezprawne wpływanie na treść zeznań lub oświadczeń pokrzywdzonego, zeznań świadków lub opinii biegłych, lub treść wyjaśnień innych oskarżonych;

3) wykorzystanie bezradności, niepełnosprawności, choroby lub podeszłego wieku pokrzywdzonego;

4) sposób działania, prowadzący do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego;

5) popełnienie przestępstwa z premedytacją;

6) popełnienie przestępstwa z motywacją zasługującą na szczególne potępienie lub z niskich pobudek;

- 7) popełnienie z użyciem przemocy przestępstwa motywowanego nienawiścią z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej lub wyznaniowej ofiary albo z powodu jej bezwyznaniowości;
- 8) działanie ze szczególnym okrucieństwem;
- 9) popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli stan ten był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków;
- 10) popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z małoletnim lub z wykorzystaniem jego udziału.

§ 2b. Okoliczności łagodzące stanowią w szczególności:

- 1) działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;
- 2) popełnienie przestępstwa pod wpływem gniewu, strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zdarzenia;
- 3) działanie pod wpływem osoby, wobec której sprawca pozostawał w stosunku zależności;
- 4) popełnienie przestępstwa w reakcji na nagłą sytuację, której prawidłowa ocena była istotnie utrudniona z uwagi na okoliczności osobiste, zakres wiedzy lub doświadczenia życiowego sprawcy;
- 5) działanie pod wpływem szczególnie ciężkich warunków osobistych;
- 6) dobrowolne podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa, albo ograniczenia jej rozmiaru;
- 7) skuteczne skłonienie osób współdziałających do odstąpienia od czynu zabronionego lub podjęcia działań zapobiegających powstaniu szkody lub służących ograniczeniu jej rozmiaru;
- 8) dobrowolne naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem;
- 9) dobrowolne zadośćuczynienie pokrzywdzonemu;
- 10) dobrowolne ujawnienie popełnionego przez siebie przestępstwa organowi powołanemu do ścigania przestępstw.

§ 2c. Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i § 2b okoliczność stanowiąca znamię przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim albo ze szczególnie niskim nasileniem.”;

8) w art. 57a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazując za występki o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę w wysokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia orzekanym rodzajem kary zwiększonej o połowę.”;

9) po art. 57a dodaje się art. 57b w brzmieniu:

„Art. 57b. Skazując za przestępstwo określone w art. 12 § 1 sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy zagrożenia zwiększonego o połowę do podwójnej wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia.”;

10) w art. 60:

a) w § 6:

- wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, kary łagodniejszego rodzaju albo orzeczeniu środka karnego według następujących zasad:”;

- pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, a górną – kara pozbawienia wolności nie niższa od lat 3, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności,”;

- dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) jeżeli czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2-3, 7 i 8, środka kompensacyjnego lub przepadku; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.”;

b) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Jeżeli czyn jest zagrożony nadto karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio § 6.”;

c) po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu:

„§ 7a. Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się § 6 pkt 5.”;

d) uchyla się § 8;

11) w art. 64 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca uprzednio skazany w warunkach określonych w § 1, który odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności i w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary popełnia ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, przestępstwo zgwałcenia, rozboju, kradzieży z włamaniem lub inne przestępstwo przeciwko mieniu popełnione z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od podwójnej wysokości dolnego ustawowego zagrożenia do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.”;

12) w art. 75 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu roku od zakończenia okresu próby.”;

13) uchyla się art. 75a;

14) w art. 76:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem roku od zakończenia okresu próby.”;

b) uchyla się § 1a,

c) § 1b otrzymuje brzmienie:

„§ 1b. W wypadku, o którym mowa w § 1, przepis art. 108 stosuje się.”;

15) w art. 77:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3 lub 5, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.”;

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za inne przestępstwo na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd orzeka zakaz warunkowego zwolnienia.

§ 4. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz

właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.”;

16) w art. 78 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 35 lat kary.”;

17) w art. 79 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Skazanego można, niezależnie od warunków określonych w art. 78 § 1 lub 2, zwolnić warunkowo po odbyciu 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Przepis art. 78 § 3 stosuje się odpowiednio, jeżeli chociażby jedna z kar, które skazany ma odbyć kolejno, jest karą dożywotniego pozbawienia wolności.”;

18) w art. 80:

a) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W razie warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub surowszym okres próby wynosi 10 lat.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby trwa dożywotnio.”;

19) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności, a w wypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.”;

20) art. 85 otrzymuje brzmienie:

"Art. 85. § 1. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

§ 2. Karą łączną nie obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a.”;

21) w art. 86:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności. Jeżeli najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności, dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w tej wysokości. ”,

b) uchyla się § 1a,

c) uchyla się § 4;

21b) art. 88 otrzymuje brzmienie:

„Art. 88. Jeżeli najsurowszą karą orzeczoną za jedno ze zbiegających się przestępstw jest kara dożywotniego pozbawienia wolności, orzeka się tę karę jako karę łączną; w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar pozbawienia wolności w wymiarze przynajmniej 25 lat sąd może orzec jako karę łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności.”;

22) w art. 89a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli chociażby jedną z kar podlegających łączeniu jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5, a kara ta nie podlega łączeniu z surowszą karą pozbawienia wolności, sąd może wymierzyć karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze równym karze pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej na podstawie art. 60 § 5, o ile jednocześnie stosuje warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej.”;

22a) po art. 91 dodaje się art. 91a w brzmieniu:

„Art. 91a. Wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane; przepis art. 71 § 2 stosuje się odpowiednio.”;

23) w art. 93d § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Jeżeli sprawca został skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, orzeczony środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

24) w art. 93g § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 2 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje

wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 3. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.”;

25) w art. 101:

a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) 40 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa;”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli dokonanie przestępstwa zależy od nastąpienia określonego w ustawie skutku, bieg przedawnienia rozpoczyna się od czasu, gdy skutek nastąpił.”,

c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W przypadku przestępstwa popełnionego w czasie dłuższym niż jeden dzień bieg przedawnienia rozpoczyna się z upływem ostatniego dnia, w którym sprawca swoim zachowaniem wypełniał znamiona przestępstwa.”;

26) w art. 102 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność dowodową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione.”;

27) w art. 107 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie skazania na karę pozbawienia wolności wymienioną w art. 32 pkt 3, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.”;

28) art. 108 otrzymuje brzmienie:

„Art. 108. Jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.”;

29) w art. 115:

a) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

§ 3. Przepęstwami podobnymi sę przepęstwa takiego samego rodzaju; przepęstwa popełnione przy użyciu przemocy lub groźby jej użycia, a także przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności albo przepęstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uważa się za przepęstwa podobne.”,

b) po § 9 dodaje się § 9a w brzmieniu:

„§ 9a. Kradzieżą szczególnie zuchwałą jest:

1) kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy lub innych osób lub używa przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby, w celu zawładnięcia mieniem,

2) kradzież mienia ruchomego znajdującego się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią w czasie czynu ubraniu albo przenoszonego przez tę osobę lub znajdującego się w przenoszonych przez tę osobę przedmiotach.”,

c) § 19 otrzymuje brzmienie:

„§ 19. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest:

1) funkcjonariusz publiczny;

2) członek organu samorządowego;

3) osoba zatrudniona w:

a) krajowej lub zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi,

b) organizacji międzynarodowej, której członkiem jest Rzeczpospolita Polska

- chyba że osoba ta wykonuje wyłącznie czynności usługowe;

4) członek zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej, prezes, dyrektor lub jego zastępca, prokurent, główny księgowy lub skarbnik w:

a) przedsiębiorstwie państwowym,

- b) spółce handlowej z udziałem Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego lub państwowej osoby prawnej,
 - c) spółdzielni,
 - d) organizacji krajowej;
- 5) inna osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej są określone lub uznane przez ustawę lub wiążącą Rzeczpospolitą Polską umowę międzynarodową.”,
- d) po § 23 dodaje się § 23a w brzmieniu:

„§ 23a. Akt agresji oznacza użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, politycznej niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium, udostępnionemu innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu.”;

30) w art. 117:

- a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą lub dokonuje aktu agresji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,

- b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto publicznie nawołuje do wszczęcia wojny napastniczej lub publicznie pochwała wszczęcie lub prowadzenie takiej wojny lub dokonanie aktu agresji, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

31) w art. 118 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu wyniszczenia w całości albo w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie, dopuszcza się zabójstwa albo powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby należącej do takiej grupy,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, w celu określonym w § 1, stwarza dla osób należących do takiej grupy warunki życia grożące jej biologicznym wyniszczeniem, stosuje środki mające służyć do wstrzymania urodzeń w obrębie grupy lub przymusowo odbiera dzieci osobom do niej należącym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

32) w art. 118a otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) dopuszcza się zabójstwa,
- 2) powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka,
- 3) stwarza dla osób należących do grupy ludności warunki życia grożące ich biologicznej egzystencji, w szczególności przez pozbawienie dostępu do żywności lub opieki medycznej, które są obliczone na ich wyniszczenie,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie,
- 2) pozbawia osobę wolności na czas przekraczający 7 dni lub ze szczególnym udręczeniem,
- 3) stosuje tortury lub poddaje osobę okrutnemu lub niehumanitarnemu traktowaniu,
- 4) dopuszcza się zgwałcenia albo stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp w inny sposób narusza wolność seksualną osoby,
- 5) stosując przemoc lub groźbę bezprawną powoduje zajście przez kobietę w ciążę w zamiarze wpłynięcia na skład etniczny grupy ludności lub dokonania innych poważnych naruszeń prawa międzynarodowego,
- 6) pozbawia osobę wolności i odmawia udzielenia informacji dotyczących tej osoby lub miejsca jej pobytu lub przekazuje nieprawdziwe informacje dotyczące tej osoby lub miejsca jej pobytu, w zamiarze pozbawienia takiej osoby ochrony prawnej przez dłuższy okres,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

§ 3. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

1) naruszając prawo międzynarodowe zmusza osoby do zmiany ich zgodnego z prawem miejsca zamieszkania,

2) dopuszcza się poważnego prześladowania grupy ludności z powodów uznanych za niedopuszczalne na podstawie prawa międzynarodowego, w szczególności politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości, światopoglądu lub płci, powodując pozbawienie praw podstawowych,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

33) art. 120 otrzymuje brzmienie:

„Art. 120. Kto stosuje środek masowej zagłady zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

34) w art. 122 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w czasie działań zbrojnych atakuje miejscowość lub obiekt niebroniony, strefę sanitarną, zdemilitaryzowaną lub zneutralizowaną albo stosuje inny sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

35) w art. 123 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, dopuszcza się zabójstwa wobec:

- 1) osób, które składając broń lub nie dysponując środkami obrony poddały się,
- 2) rannych, chorych, rozbitków, personelu medycznego lub osób duchownych,
- 3) jeńców wojennych,
- 4) ludności cywilnej obszaru okupowanego, zajętego lub na którym toczą się działania zbrojne, albo innych osób korzystających w czasie działań zbrojnych z ochrony międzynarodowej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, powoduje u osób wymienionych w § 1 ciężki uszczerbek na zdrowiu, poddaje te osoby torturom, okrutnemu lub

niehumanitarnemu traktowaniu, dokonuje na nich, nawet za ich zgodą, eksperymentów poznawczych, używa ich do ochraniań swojną obecnością określonego terenu lub obiektu przed działaniami zbrojnymi albo własnych oddziałów lub zatrzymuje jako zakładników,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

36) w art. 124 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, zmusza osoby wymienione w art. 123 § 1 do służby w nieprzyjacielskich siłach zbrojnych lub do uczestnictwa w działaniach zbrojnych skierowanych przeciwko własnemu krajowi, stosuje kary cielesne, przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza te osoby do obcowania płciowego, poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, dopuszcza się zamachu na godność osobistą, w szczególności poniżającego i upokarzającego traktowania, pozbawia wolności, pozbawia prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu albo ogranicza prawo tych osób do obrony w postępowaniu karnym, ogłasza prawa lub roszczenia obywateli strony przeciwnej za wygasłe, zawieszane lub niedopuszczalne do dochodzenia przed sądem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

37) w art. 125 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli czyn dotyczy mienia znacznej wartości albo dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

38) w art. 126c § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 117, art. 118 lub art. 120, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

39) w art. 127 § 1 i § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, mając na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części obszaru lub zmianę przemocą konstytucyjnego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje w porozumieniu z innymi osobami działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

40) w art. 128 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

41) w art. 130:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20,”

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

42) art. 134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 134. Kto dopuszcza się zamachu na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

43) w art. 140 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

44) w art. 148:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto zabija człowieka,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto zabija człowieka:

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
- 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- 4) z użyciem materiałów wybuchowych,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 15 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,

b) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, 2 lub 3, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

45) po art. 148 dodaje się art. 148a w brzmieniu:

„Art. 148a. § 1. Kto przyjmuje zlecenie zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto nie usiłując dokonać zleconego zabójstwa, przed wszczęciem postępowania karnego ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu.”;

46) w art. 154 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 3 lub w art. 153 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

47) art. 155 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca powoduje śmierć więcej niż jednej osoby, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

48) w art. 156:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,

2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

49) art. 158 otrzymuje brzmienie:

„Art. 158. § 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do lat 15.

§ 4. W razie skazania za udział w pobiciu, o którym mowa w § 1, sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 w wysokości co najmniej 5.000 zł.”;

50) w art. 163 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

51) w art. 165 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

52) w art. 165a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

53) w art. 166 otrzymuje brzmienie:

„Art. 166 § 1. Kto, stosując podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmuje kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Kto, działając w sposób określony w § 1, sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

54) w art. 173 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

55) w art. 178 § 1 otrzymuje brzmienie:

§ 1. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173, art. 174 lub art. 177 znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia, lub spożywał napój alkoholowy lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w wypadku przestępstwa określonego w art. 177 § 2 w wysokości nie niższej niż 2 lata, do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.”;

56) w art. 178a § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo spożywał napój alkoholowy lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu albo

dopuszczył się czynu określonego w § 1 w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.";

57) w art. 185 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

58) w art. 189 § 2a i § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 2, dotyczy osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 3. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1-2a, łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

59) w art. 189a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

60) w art. 190:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 grozi popełnieniem przestępstwa zabójstwa lub uszkodzenia ciała,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

61) art. 190a otrzymuje brzmienie:

„Art. 190a. § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub w istotnym stopniu narusza jej prywatność,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

62) w art. 193 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

63) w art. 197:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

1) wspólnie z inną osobą,

2) wobec małoletniego poniżej lat 15,

3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego,

przysposabiającego, brata lub siostry,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 8 do 25.”;

64) w art. 200:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a – 1e w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli czyn określony w § 1 dotyczy małoletniego poniżej lat 7, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 1b. Jeżeli następstwem czynu, o którym mowa w § 1, jest ciężki uszczerbek na zdrowiu, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 1c. Jeżeli następstwem czynu, o którym mowa w § 1a, jest ciężki uszczerbek na zdrowiu, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas od lat 5 do 25.

§ 1d. Kto dopuszcza się wobec małoletniego poniżej lat 15 innej czynności seksualnej lub doprowadza go do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 1e. Jeżeli czyn określony w § 1d dotyczy małoletniego poniżej lat 7, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 15 lat.”;

65) w art. 202 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

65a) art. 203 otrzymuje brzmienie:

"Art. 203. § 1. Kto wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

66) w art. 207 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

67) w art. 210 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

68) w art. 212:

a) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Tej samej karze podlega, kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w § 1 albo po jego popełnieniu tworzy fałszywe dowody na potwierdzenie nieprawdziwego zarzutu lub nakłania inne osoby do potwierdzenia okoliczności objętych jego treścią.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1, 2 lub 2a sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.”;

69) w art. 223 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

70) w art. 228:

a) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową wielkiej wartości albo jej obietnicę,

podlega karze pozbawienia wolności karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Karom określonym w § 1-5a podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.”;

71) w art. 229:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Karom określonym w § 1-4a podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.”;

72) w art. 230 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy, wywołując u innej osoby przekonanie o posiadaniu wpływów, wykorzystując lub utwierdzając takie przekonanie lub powołując się na wpływy:

- 1) w instytucji państwowej lub samorządowej,
- 2) w organizacji krajowej lub międzynarodowej,
- 3) w krajowej lub zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi,
- 4) w przedsiębiorstwie państwowym,
- 5) w spółce handlowej z udziałem Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego lub państwowej osoby prawnej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

73) w 230a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w podmiocie wskazanym w art. 230 § 1, polegające na bezprawnym wywarciu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

74) w art. 235 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto w toku postępowania karnego tworzy fałszywe dowody mające służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej albo odpowiedzialności karnoskarbowej za czyn przez siebie popełniony.”;

75) w art. 241 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Karze określonej w § 1 podlega, kto rozpowszechnia bez zezwolenia publicznie wiadomości z postępowania prowadzonego na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich.”;

76) po art. 244b dodaje się art. 244c w brzmieniu:

„Art. 244c. § 1. Kto uchyla się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, o którym mowa w art. 46, w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który wykonał w całości orzeczoną wobec niego środek kompensacyjny:

1) nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, lub

2) nie później niż przed upływem terminu określonego zgodnie z § 3.

§ 3. Jeżeli z uwagi na rozmiar świadczenia będącego przedmiotem środka kompensacyjnego jego uiszczenie w całości przez sprawcę w terminie wskazanym w § 2 pkt 1 jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, prokurator może wyznaczyć sprawcy stosowny termin do wykonania tego obowiązku, nieprzekraczający 12 miesięcy.

77) art. 252 § 1 i 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 łączył się ze szczególnym udręczeniem zakładnika, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

77a) w art. 256:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto publicznie propaguje nazistowski, komunistyczny, faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto publicznie propaguje ideologię nazistowską, komunistyczną, faszystowską lub ideologię nawołującą do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, zbywa, oferuje, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 lub § 1a albo będące nośnikiem symboliki nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej, użytej w sposób służący propagowaniu treści, określonej w § 1 lub 1a.”;

78) w art. 258 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupą lub związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

79) art. 259a otrzymuje brzmienie:

„Art. 259a. Kto przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej w celu popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa określonego w art. 255a lub art. 258 § 2 lub 4, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

80) w art. 259b pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa określonego w art. 255a lub art. 258 § 2 lub 4 i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnienia czynu lub zapobiegł popełnieniu zamierzonego przestępstwa;”;

81) w art. 270 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

82) w art. 270a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

83) w art. 271a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

84) w art. 272 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Kto, w celu uzyskania dokumentu wystawianego przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę upoważnioną do jego wystawienia, przedkłada funkcjonariuszowi lub innej osobie upoważnionej oświadczenie, zawierające nieprawdę co do okoliczności mającej istotne znaczenie dla wystawienia tego dokumentu lub jego treści,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2.”;

85) w art. 277a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 270a § 1 albo art. 271a § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

86) w art. 278 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii, paliwa ciekłego lub gazowego albo karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.”;

87) po art. 278 dodaje się art. 278a w brzmieniu:

„Art. 278a. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

88) po art. 279 dodaje się art. 279a w brzmieniu:

„Art. 279a. § 1. Kto dokonuje transakcji płatniczej przy użyciu pieniądza elektronicznego bez zgody osoby uprawnionej do dysponowania tym pieniądzem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

89) art. 280 otrzymuje brzmienie:

„Art. 280 § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

90) art. 283 otrzymuje brzmienie:

„Art. 283. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w art. 279 § 1, art. 279a § 1, art. 280 § 1 lub w art. 281 lub 282,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

91) w art. 294:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a, art. 279 § 1, art. 279a § 1, art. 280 § 1, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności na czas od lat 3 do 20.

§ 4. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a, art. 279 § 1, art. 279a § 1, art. 280, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1 w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

92) w art. 296 § 4a otrzymuje brzmienie:

„§ 4a. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego, współnika, akcjonariusza, udziałowca lub członka spółdzielni, osoby prawnej, o której mowa w § 1.”;

93) art. 305 otrzymuje brzmienie:

„Art. 305. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wchodzi w porozumienie z inną osobą, przekazuje lub rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest lub ma być dokonywany bądź która prowadzi lub ma prowadzić postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do aukcji.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1–4 następuje na wniosek pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzonym jest Skarb Państwa lub przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego jest co najmniej w części finansowany ze środków publicznych.”;

94) po art. 306 dodaje się art. 306a i 306b w brzmieniu:

„Art. 306a. § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2, art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności na czas od lat 3 do 20.

§ 2. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2, art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

Art. 306b. § 1. Kto dokonuje zaboru tablicy rejestracyjnej pojazdu mechanicznego, umożliwiającej dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów, albo taką tablicę podrabia lub przerabia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto używa tablicy rejestracyjnej pojazdu mechanicznego, umożliwiającej dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów, nieprzypisanej do tego pojazdu, podrobionej albo przerobionej, jeżeli może to uniemożliwić albo utrudnić identyfikację tego pojazdu.”;

95) w art. 307 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 296, art. 299-305 lub art. 306a, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.”;

96) art. 309 otrzymuje brzmienie:

„Art. 309. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297, art. 299 lub art. 306a sąd może wymierzyć obok kary pozbawienia wolności grzywnę w wysokości do 3000 stawek dziennych.”;

97) w art. 310 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto podrabia albo przerabia polski albo obcy pieniądz, polski albo obcy znak pieniężny, który został ustalony jako prawny środek płatniczy, jednak nie został jeszcze wprowadzony do obiegu, inny środek płatniczy albo dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce lub z pieniędzy, innego środka płatniczego albo z takiego dokumentu usuwa oznakę umorzenia,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

98) w art. 352 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, 911 i 2077) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 107 skreśla się wyrazy „do 1500 złotych”;

2) w art. 130 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu art. 119 nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież w sposób szczególnie zuchwały lub z włamaniem.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.²⁾) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Kto powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie albo uprawia handel niewolnikami, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652, 1010, 1387 i 2432) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 22 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi.”;

2) w art. 43a § 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153 § 1a lub 1b;”;

3) w art. 43c:

a) w § 1 dodaje się zdanie trzecie w brzmieniu:

„Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny. Elektroniczną

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1083, z 1998 r. poz. 715, z 2009 r. poz. 1149 i 1589 oraz z 2010 r. poz. 626.

kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności wykonuje się jako dozór mobilny.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153 § 1a lub 1b, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne, środki zabezpieczające lub przerwę.”,

4) w art. 43e dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W sprawach związanych z wykonywaniem dozoru mobilnego orzeczonego w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności właściwy jest sąd penitencjarny, w okręgu którego skazany będzie przebywał.”;

5) w art. 43i § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisy § 1-3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności.”;

6) w art. 43k w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:”;

7) po art. 43k dodaje się art. 43ka w brzmieniu:

„Art. 43ka. § 1. Przed orzeczeniem wobec skazanego elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie zastosowaniu takiej kontroli nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozoru.”;

§ 2. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego sąd penitencjarny:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania środków technicznych,

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 3. Przepisy art. 43k § 2, 4 i 6-8 stosuje się odpowiednio.”;

8) w art. 43la § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 Kodeksu karnego;”;

9) w art. 121 dodaje się § 11 w brzmieniu:

„§ 11. W stosunku do skazanych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego sąd penitencjarny może orzec, na wniosek dyrektora tego zakładu, elektroniczną kontrolę miejsca pobytu na okres niezbędny do wykonywania pracy poza terenem zakładu karnego.”;

10) uchyla się art. 152;

11) w art. 153 po § 1 dodaje się § 1a-1e w brzmieniu:

„§ 1a. Udzielając przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności w wypadku określonym w art. 153 § 1 albo w wypadkach określonych w art. 153 § 2 na okres co najmniej 3 miesięcy skazanemu, wobec którego administracja zakładu karnego sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną, sąd penitencjarny może orzec wobec niego elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.

§ 1b. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz wobec sprawcy określonego w art. 64 lub 65 Kodeksu karnego, który został skazany za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności orzeczenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu jest obowiązkowe.

§ 1c. Sąd penitencjarny może odstąpić od orzeczenia elektronicznej kontroli miejsca pobytu, o której mowa w § 1b, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 1d. Elektronicznej kontroli miejsca pobytu nie orzeka się, jeżeli nie pozwalają na to warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1.

§ 1e. Sąd penitencjarny może uchylić elektroniczną kontrolę miejsca pobytu nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od udzielenia przerwy, jeżeli dalsze stosowanie

takiej kontroli jest niecelowe. Wobec skazanego, o którym mowa w § 1b, uchylenie może nastąpić w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od udzielenia przerwy.”;

12) w art. 156 po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Sąd penitencjarny odwołuje przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia podmiotowi dozoru gotowości, o której mowa w art. 43m § 1 albo uchyla się od niezwłocznego założenia przez podmiot dozoru nadajnika lub od wykonania innych obowiązków związanych z dozorem elektronicznym.

2b. Sąd penitencjarny może odstąpić od odwołania przerwy, o którym mowa w § 2a, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.”;

13) w art. 160 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. W posiedzeniu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia bierze udział prokurator, a mają prawo wziąć udział w posiedzeniu skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.”;

14) w art. 161:

a) w § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„W posiedzeniu bierze udział prokurator, a mają prawo wziąć udział w posiedzeniu skazany oraz obrońca, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem roku od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.”;

15) w art. 178:

a) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli wobec skazanego wykonuje się więcej niż jedno orzeczenie o warunkowym zawieszeniu wykonania kary, właściwy do wykonywania tych orzeczeń jest sąd rejonowy, w którego okręgu jest lub ma być wykonywany dozór,

a jeżeli dozór nie został orzeczony – sąd, który wydał ostateczne orzeczenie o warunkowym zawieszeniu wykonania kary.

§ 1b. W wypadku, o którym mowa w § 1a, jeżeli dozory powierzono więcej niż jednemu podmiotowi wskazanemu w art. 73 § 1 Kodeksu karnego, sąd rejonowy w którego okręgu jest lub ma być wykonywany dozór kuratora sądowego, zmienia orzeczenia w zakresie dozoru i oddaje skazanego pod dozór kuratora sądowego.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W wypadku, o którym mowa w § 1a, kurator sądowy sprawuje łącznie dozór w odniesieniu do wszystkich orzeczeń o warunkowym zawieszeniu wykonania kary, jeżeli zaś dozór nie został orzeczony, sąd stosuje w odniesieniu do tych orzeczeń łącznie odpowiednio art. 14.”;

16) art. 230 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zwolnienie od reszty kary oraz uznanie kary za wykonaną przewidziane w art. 83 Kodeksu karnego może nastąpić również na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 318 dodaje się art. 318a w brzmieniu:

„Art. 318a. § 1. W sprawach o występki z art. 244c § 1 Kodeksu karnego w razie wyznaczenia podejrzanemu terminu do wykonania obowiązku na podstawie art. 244c § 3 Kodeksu karnego prokurator zawiesza postępowanie.

§ 2. Prokurator podejmuje postępowanie zawieszony na podstawie § 1 po upływie terminu do wykonania obowiązku.”;

2) w art. 569 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych sądów, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ostateczny wyrok skazujący w pierwszej instancji, orzekający kary podlegające łączeniu.”;

3) w art. 575 uchyla się § 3.

Art. 6. W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, 2244 i 2322) w art. 44 w ust. 2 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu powstrzymać się od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu;”.

Art. 7. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, 1490 i 1669) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 53 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych albo słomy makowej lub czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

2) w art. 55 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych lub słomy makowej albo czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

3) w art. 59 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 1 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1431 oraz z 2015 r. poz. 703) w art. 10 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie. Jeżeli jednak przepisy dotychczasowe przewidują odmienne zasady określenia rodzaju lub wymiaru kary zastępczej, stosuje się przepisy względniejsze dla skazanego.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) uchyla się art. 16 i 17.

Art. 10. Kara, o której mowa w art. 32 pkt 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, wymierzona chociażby nieprawomocnie przed wejściem w życie niniejszej

ustawy staje się karą, o której mowa w art. 32 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w wymiarze 25 lat pozbawienia wolności.

Art. 11. Przepisy art. 16 i 17 ustawy, o której mowa w art. 9, stosuje się do spraw, w których wniosek skazanego został złożony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 12. Do postępowań wszczętych i niezakończonych w przedmiocie udzielenia przerwy do dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 4, stosuje się przepisy ustawy o której mowa w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 13. Do postępowań wszczętych i niezakończonych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 4, stosuje się, aż do prawomocnie zakończonego postępowania, przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 14. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 43c § 2 i art. 43k § 8 ustawy zmienianej w art. 4, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 43c § 2 i art. 43k § 8 ustawy zmienianej w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 15. Ustawa wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.